

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Das Papsttum und Portugal im ersten Jahrhundert der
portugiesischen Geschichte**

Erdmann, Carl

Berlin, 1928

V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69005](#)

priorem manu sua sedi nostrę preponere, minari, omnia ante discessum suum turbare et sic seminata discordia omnibusque consumptis absque voluntate nostra a civitate deridendo recedere consuevit.

V.

Akten des (vom Kardinallegat Jacintus in Gegenwart des Königs Alfons VII. von Kastilien abgehaltenen) Konzils (von Valladolid).

(1155 Januar)

Kopie saec. XII Tuy, Archivo de la Catedral.

Der Anfang der überhaupt schlecht erhaltenen Urkunde ist abgeschnitten, daher fehlen die Namen des Kardinals und des Königs sowie die Angabe von Zeit und Ort. Daß es sich um das Konzil von Valladolid handelt, ergibt sich nur aus den Initialen der Bischofsnamen. Die Kanones haben vielfache Anklänge an die des zweiten Laterankonzils, sind aber doch durchweg neu formuliert. Sie wurden (außer Kanon 31) mit wenigen Abänderungen auf dem Konzil von Lerida am 1. Mai 1155 (vgl. F. VALLS-TABERNER in Papsttum und Kaisertum, Festschrift für P. KEHR, S. 364 ff.) wiederholt, größtentheils auch auf dem des Jahres 1173 (s. P. SAINZ DE BARANDA, Esp. Sagr. XLVIII 301); danach ließen sich die Lücken ergänzen. Die von mir hinzugefügte Zählung der Kanones folgt der Interpunktions der Vorlage.

[.]

[...] regis [...] regis [...]

[...] una archiepiscopis I. Toletano, P. Compostellano et venerabilibus episcopis R. Palentino, I. Legionensi, M. Ovetensi, L. Pampilonensi, R. Calagoritano, I. Oximensi, P. Seguntino, V. Segobiensi, E. Evilensi, N. Salamantino, S. Zamorensi, P. Asturicensi, I. Lucensi, M. Auriensi, M. Lamezensi, O. Visensi, I. Colimbriensi, P. Portugalensi, B. Almariensi neconon et reverendis abbatibus^a B. Crassensi, I. Pinnatensi, I. Oniensi et P. sancti Augustini et D. sancti Facundi et aliis quam plurimis tam abbatibus quam ceteris viris religiosis. In ea itaque invocata sancti Spiritus gratia plurima sanctorum patrum instituta innovarunt adiungentes quedam valde necessaria.

(1) Cognitis itaque Christianorum multis et magnis [per] Sjarracenos oppressionibus factis illis subvenire et gentis adverse spurcitiam et infestationem de medio tollere paterno affectu desiderantes de meritis apostolorum Petri et Pauli con[fisi] tam clericis quam laicis in remissionem peccatorum suorum iniungimus, ut secundum vires et facultates divinitus concessas ad christianitatem defendendam^b et Sarracenorum malitiam reprimendam omnimode nit[antur], eandem veniam indulgentes illis, quam papa Urbanus indulsit profectis Iherosolimam ad liberationem orientalis ecclesie. Illi enim qui tam sanctum iter devote incepérunt atque perfecérunt seu ibidem mortu[us fuer]it, de omnibus peccatis suis, quibus corde contrito et humiliato confessionem suscepérunt, absolutionem auctoritate nobis a Deo concessa concedimus et tam ipsum quam res suas et homines in protectionem [beati] Petri et nostri suspicimus ab itinere incepto usque ad redditum. Unde si quis interim ipsum vel bona sua perturbare aliquibusve molestiis fatigare presumpserit, anatema sit.

^a abbas. ^b defenden.

(2) Inherentes [quoque] vestigiis Leonis, Nicolai, Calixti atque Innocentii summorum pontificum statuentium, ut lex continentie et Deo placens munditia in ecclesiasticis personis et sacris ordinibus dilatetur^a, discernimus^b, quatinus presbiteri, diaconi, subdiaconi atque conversi et professi^c, qui sacrum transgredientes propositum uxores sibi copulare presumpserint, separantur. Huiusmodi namque copulationem, quoniam contra ecclesiasticam regulam sacrarumque legum constitutionem constet esse contractam, matrimonium non esse censemus. Qui etiam ab invicem separati pro tantis excessibus condignam penitentiam agant. Id ipsum quoque de sanetimonialibus feminis, si, quod absit, nubere temptaverint, observari statuimus. Nihilominus innovantes, ut clericus cuiuscumque ordinis publice^d concubinarius, nisi a suo episcopo aliove prelato suo admonitus infra dies XL se correxerit et condignam penitentiam egerit, officio et beneficio suo privetur. Nullus quoque missam vel evangelium presbiteri sive diaconi audiat, quem concubinam suam vel subintroductam mulierem scit indubitanter habere.

(3) Proinde ecclesiarum prelatis et ceteris clericis proibemus extranearum mulierum et presertim Sarracenarum omniumque feminarum consortium in propria domo citra matrem aut sororem aut eas forte personas, que omnem effugient suspicionem.

(4) Presbiterorum et diaconorum filii ad ordinem clericatus non promoveantur, promoti officio^e et beneficio priventur, nisi ad regularem habitum se transtulerint aut se caste viucturos iuramento firmaverint aut de eorum honestate dubitatum non fuerit.

(5) Nati quoque de non legitimo matrimonio vel incestu ad clericatus officium non promoveantur.

(6) Nullus episcoporum servum alterius ad clericatus officium promoveat, nisi forte eorum petitio aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eo vendicant potestatis. Debet enim esse immunis ab aliis militie adgregandus.

(7) Si quis ordines vel ecclesias aut ecclesiastica beneficia, que quidem^f prebendas vel archidiaconatus, preposituras et huiusmodi vocant, simoniace vel per manum laicam adeptus fuerit, rem et^g pretium perdat, et si clericus fuerit, perpetuo condempnetur, si laicus, perhenni anatemate feriatur et interventor nota infamie percutiatur et insuper acceptor pretium ecclesie in duplum restituat, et omnem cautionem pro hoc quolibet modo ex[posit]am et pignerum et fideiussorum dationem, [prout sacrorum] principum [manda]vit auctoritas, vacare censemus.

(8) Innovamus autem, ut quicumque a subdiaconatu et infra in arcediaconum, [dec]anum, priorem, abbatem, archipresbiterum promotus fuerit et secundum hoc, quod dignitas exegerit, infra annum ordinari contempserit, honore percepto privetur. Adicientes^h, ut nullus in eadem [ecclesia] duos honores sortiatur, quia sicut in uno corpore diversa membra sunt nec eundem actum habent, sic in una eademque ecclesia, cum diversa sint officia, unum tantum ab uno administretur officium.

(9) Pro[ibe]mus etiam, ut nullus presbiter sive diaconus seu clericus vestibus varii coloris utatur, sed et clausis, et presbiter et diaconus maiorum sedium et ecclesiarum persone, nisi peregrinationis vel expeditionis necessitate urgente, nec comam capillarum nutriat, barbam radat, onestam tonsuram atque coronam faciat, ut tam in habitu corporis quam in statu mentis [a] laicis differat et Deo et hominibus placeat.

(10) Episcopus autem aliusve prelatus, qui super eos magisterium habere dignoscitur, predictos excessus sciens et corrigeret negligens ordinis sui periculum incurrat, laicus vero eos in illis criminibus defendere presumens anathema sit.

^a fehlt. ^b discernimus. ^c professi. ^d publice. ^e ab officio. ^f quod. ^g fehlt. ^h adnuentes.

(11) Statuimus quoque, ut nullus episcopus ordinationes faciat nisi in IIII anni temporibus distinctis nec alterius episcopi clericos ordinare aut ordinatos suscipe presumat vel basilicas seu altaria consecrare vel eius parrochianos excommunicare aut excommunicatis communicare vel eius interdictum aut excommunicationem absolvere sine eius assensu et conscientia presumat, sed nec archiepiscopus sui suffraganei, nisi forte ab eo admonitus ipse episcopus iconomos, archidiaconos et ecclesiasticos alios or[d]ines in ecclesia sua ordinare contempserit, sicut septime Romane sinodi testatur auctoritas.

(12) Sacri Calcedonensis concilii statuta sequentes confirmamus, ut decadentium bona episcoporum seu ce[ter]orum ecclesie prelatorum a nullo omnino hominum diripientur, sed ad opus ecclesie et successorum suorum in potestate clericorum integra conserventur. Si quis autem hoc infregerit, anatema sit.

(13) Laicos ecclesias aliquomodo [ten]ere vel aliquid in eis iure hereditario vendicare apostolica auctoritate proibemus, et tamdiu in illis divina officia celebrari interdicimus, donec eas in libera dispositione proprii episcopi dimittant; idem et statuentes de omnibus ecclesiasticis beneficiis. Si quis autem ecclesie prelatus laicis ecclesias conferre presumpserit vel^a ecclesiastica beneficia, honore suo privetur.

(14) Decimas item a laicis possideri apostolica auctoritate sub perpetuo anatemate proibemus. Sive enim ab episcopis vel regibus vel quibuslibet personis laicis eas acceperint, nisi proprio episcopo vel diocesane ecclesie reddiderint, sciant se sacrilegii crimen committere^b et eterne damnationis periculum incurrire. Opportet autem decimas et primicias, quas sacerdotum esse sancimus, ab omni populo accipere, quas fideles Domino precipiente offerunt iuxta illud Ma[li]achie prophete: Inferte omnem decimationem in orreum meum, ut sit cibus in domo mea. Nec minus laici quamvis religiosi in ecclesias personas introducere vel removere nisi per manum episcopi presumant.

(15) Sancimus item, ut quicumque vir sive mulier habitum religionis suscepere, ulterius dimittendi et ad seculum redeundi licentiam non habeat. Si autem contra hoc institutum postea crediderit coniugia esse copulanda^c aliove modo seculariter vivere presumpserit, tamdiu excommunicationi subiaceant ipsi suique defensores, quoisque ad propositum redeant.

(16) Si quis monachus canonicusve regularis compater vel sanctimonialis commater efficiatur, anatema sit.

(17) Illi qui super Christianis et in civitate sive vico vel quolibet loco arma tulerit et ibi ostentatione virium et congr[e]ssuum temeritate mortuus fuerit, ecclesiastica non perm[i]ttatur sepultura, licet ei petenti in articulo mortis viaticum et penitentia non negentur.

(18) Precipimus etiam auctoritate apostolica, ut^d presbiteri et clerici, monaci, regulares omnes et religiosi, peregrini, mercatores, rustici ad agriculturam euntes et in ea persistentes necnon et animalia omniaque supellectilia agricultura necessaria omni tempore securitatem habeant. Quam si quis infregerit, donec satisfaciat, anatema sit.

(19) Coniunctiones sane consanguineorum usque ad VII. lineam omnino fieri proibemus. Inter eos autem contracta matrimonia dirimantur et ipsi pro incestu condignam agant penitentiam. Quam si contempserint, excommunicentur.

(20) Nemo filium vel filiam, quam ex sacro fonte suscepere vel ad confirmationem ante episcopum tenerit, sibi vel filio sive filie sue matrimonio copulare presumat, et si talis inter eos facta copula fuerit, dissolvatur^e.

(21) Heresiarcas et ab eis ordinatos apostolica auctoritate deponimus.

^a fehlt.

^b incurrere.

^c conopulanda.

^d et.

^e absolvatur.

(22) Nullus clericus, nisi qui hereditatem habuerit, extraordinaria munera facere vel in expeditionem ire vel aliquid pro ea solvere cogatur. Contra quod si quis venire temptaverit, anatema sit.

(23) Sancimus preterea, ut dispositiones et testamenta decedentium inviolabiliter conserventur, ut sive mobile sive immobile quis in testamento reliqu[er]it, illius sit absque contradictione, nisi fuerit illegitim[us, cui f]uerat adiudicatum. Quod si quis violaverit, anatema sit.

(24) Hoc autem nullatenus pretermittendum duximus, quod quicumque in clericum vel in quamlibet [person]am ecclesiasticam sive religiosam violentas manus iniecerit vel ceperit vel capi fecerit vel captum tenuerit, nisi gravis erit crudelitas vel mortis necessitas ingruat, nullus episcopus eum absolvat, donec Romano pontifici se presentetur [aut] eius mandatum suscipiat. Quod et faciat timore mortis [absolutus, si convaluerit.]

(25) Si quis [ecclesiam vel cemeterium ecclesie violaverit, anatema sit.

(26) Si quis ab episcopo vel archiepiscopo suo pro manifesta culpa] excommunicatus fuerit et ipse propter hoc ipsum et homines suos seu bona sua violare, rapere seu alio quolibet modo alienare et molestare presumpserit, usquequo digne satisfaciat vel plenam de satisfactione securitatem prebeat, anatema sit, et licet mortis articulo urgente penitentiam et viaticum accipiat, ecclesiastica careat sepultura.

(27) Excommunicatis nullus communicare presumat. Secundum sanctiones enim sanctorum canonum excommunicatus est, qui excommunicato scienter participiat.

(28) Horrendam quidem incendii malitiam et Dei populo dampnosam et non solum corporibus, sed animabus pernici[ci]osam auctoritate apostolorum interdicimus. Si quis episcopus hoc relaxaverit, damnum restituat et per annum ab officio pontificali se abstineat. Sane regibus et principibus faciente iustitie consultis archiepiscopis [...] episcopis facultatem non negamus.

(29) Nullus abbas sive monachus capellanum in ecclesiam mittat sive ab ea removeat, nisi per manum episcopi vel archidiaconi sui, a quo curam animarum suscipiat, cui et de ordinibus et criminalibus [re]spondeat.

(30) Nulla quoque ecclesiastica persona secularisve ecclesiam construere sine assensu^a episcopi vel archidiaconi presumat.

(31) In illis^b quippe locis, quibus tempore A. Ispaniarum regis bone recordationis portaticum accipiebatur, et non in aliis deinceps accipiatur, nec etiam plus eo, quod tunc sumebatur. Contra quod si quis fecerit, anatema sit.

(32) Ab initio quoque [quadragesime] usque ad octavas pasce et ab initio adventus Domini usque ad octavas ephiphanie tregam inter Christianos observari et nulla inter eos prelia fieri omnino precipimus. Quod si quis fregerit, excommunicetur.

VI.

*Zeugenverhör über die auf dem Konzil von Valladolid (1155 Januar) vom Kardinal-
legaten Jacintus gegen den Erzbischof Johannes von Braga gefällte Suspensionssentenz.*

(Tuy 1182) November 4.

Rotulus saec. XII ex. Braga, Arquivo Distrital (Gav. dos arcebispos n. 4).

*Die Zeugen wurden vom Erzbischof von Compostela beigebracht, um zu beweisen, daß
infolge der Sentenz des Jacintus das Erzbistum Braga nicht mehr im Besitz der Suffragan-
bistümer Coimbra, Viseu und Lamego geblieben sei. Vgl. Papsturk. in Port. S. 280 n. 91 Abs. 15.*

^a asensu. ^b Nullis.